

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani
Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nepriznanih pism ne sprejemamo. Izdaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 din za inosesteto 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. šek. rač. 11.153. Telefon 45-86

0 nalogah šolskega radia

Ko se je pri nas ustanavljal šolski radio, ki ga sedaj že deveto leto vodi poseben odsek pri ljubljanski sekciji JUU, mu je bil namenjen mnogo širši delokrog nego ga ima danes. Že naslov te ustanove mu označuje njegovo prvenstveno nalogo, podpirati, poživljati in spopolnjevati šolsko učno in vzgojno delo. Oddaje so se nameravale prirediti za ljudsko, meščansko in srednjo šolo. Dve tedenski oddaji sta se uvedli le kot nekaj poizkus, kajti ustanovitelji šolskega radia so ob njegovih prvih oddajah upali, in bili so povsem prepričani, da si bo večina šol kaj kmalu nabavila šolske radio aparate, nakar bi bilo omogočeno postaviti to, takrat novo ustanovo v službo širših plasti našega naroda, ki naj bi mu postala splošna izobraževalnica. V dopoldanskih urah naj bi bili dve tedenski uri prirejeni za ljudsko in ena za srednješolsko mladino, a v večernih urah naj bi se prirejale najrazličnejše oddaje za izobrazbo našega podeželskega ljudstva. Tako bi se v najzgodnejših vseh, kjer koli je šola, zbirali ljudje vsaj enkrat tedensko v šoli in poslušali razna strokovna predavanja in druge zanimive oddaje, ki bi bile prirejane s prav posebnim ozirom na določen krog poslušalcev. Koliko poučnega, koliko vzgojnega bi se na ta način razširjalo med naše ukajeljno — a na žalost zelo zapuščeno preprosto podeželsko ljudstvo. Toda ostalo je pri nameri, šolski radio službi po devetih letih še vedno le samo delu ljudskih šol, kajti komaj desetina naših šol je tako srečna, da razpolaga z radio aparati.

V drugih državah, kjer so spoznali velik pomen modernih učnih sredstev za šolo in njen dvig, so že zdavnaj uvedli v prav vse šole radio aparate. To je n. pr. izvedla Italija. Tudi v svobodni Češkoslovaški so se v tem pogledu že bližali vsiki, a pri nas so ravno na odločujočih mestih zavrli razmah šolskega radia. Namesto priporočila krajevnim šolskim odborom, naj skušajo najti sredstva za nabavo šolskih radio aparatov, je pred leti, kmalu po uvedbi šolskih oddaj, izšla prepoved nabave radio aparatov za šole. Čeprav je bil ta odlok izdan zaradi štednje, vendar ga nihče, ki mu je bilo do dviga našega šolstva, ni mogel odobravati. In čeprav je bil ta odlok po nekaj letih ukinjen, vendar je skoraj povsem onemogočil uresničenje prvotnega programa šolskega radia. V tem času je bil izvršen prenos vzdrževanja ljudskih šol na banovino, ki prav tako ne more najti v svojem proračunu zadostnih sredstev, da bi vsaj sukcesivno nabavila primerno število radio aparatov za naše šole. Seveda je treba tu naglasiti tudi dejstvo, da bi mnoge šolske občine že zdavnaj nabavile aparate, pa tudi mnoge šole bi same zbrale sredstva za to, če bi ne bili aparati tako dragi. Toda ker smo v tem pogledu navezani le na uvoz iz inozemstva, moramo pač čakati na oni ugodni trenutek, ko bodo na pristojnih mestih zmogli žrtvovati tudi tako velike vsote, da bodo šole opremljene z lastnimi, za naše razmere mnogo predragimi radio aparati.

Odseku šolskega radia je uspelo spopolniti šolske oddaje tako zelo, da smo na to ustanovo v tem pogledu lahko ponosni. Naš program ne zaostaja prav nič za programi v drugih tudi večjih državah. In ker smo s tem dosegli tako lepe uspehe in tudi priznanja, mora iti naše stremiljenje za tem, da spopolnimo to ustanovo tudi v drugem, v uvodu članka označenem namenu, postaviti jo v službo najširših plasti našega ljudstva. Že večkrat smo na tem mestu naglasili, kako zelo se opaža med našim narodom pomanjkanje pravega narodnega ponosa in samozavesti, a še pred vsem pomanjkanje iskrene in požrtvovalne ljubezni do domovine. — O tem smo razpravljali tudi v uvodniku »Učiteljskega tovariša« od 18. januarja, kjer smo med drugim ugotovili tudi sledeče:

»Nihče mu ne govori o tem, kako bo v primeru potrebe branil domovino, kdo mora biti tudi vse ljudstvo pripravljeno sodelovati pri aktivni obrambi in zaščiti lastnega doma — naj predavanj o odnosu propagande za nesebično in požrtvovalno ljubezen do domovine. Manjka vzpodbude za samozavest in resnični narodni ponos, pomanjkljiva je vzgoja k pripravljenosti na žrtve v obrambi lastne svobode...«

Če bi bil celoten program šolskega radia izveden že v začetku, bi danes prav gotovo ne mogli zapisati tako težkih ugotovitev. Predavanja, ki bi jih pri šolskih aparatih ljudje poslušali po vsej Sloveniji bi vzgojno vplivala na širše plasti našega ljudstva in odstranila mnoge nedostatke. In če hočemo vsaj v skrajnem času popraviti to zlo, je nujno potrebno oskrbeti vse šole z radio aparati. Ko bo to izvedeno, tedaj — zaključujemo z besedami omenjenega uvodnika — »naj se začne za vzgojo našega ljudstva tudi posebna akcija, ki mu bo dvigala narodni ponos, samozavest, ki bo usmerjala vse njegove sile v pozitivno smer ter utrdila njegovo voljo in pripravljenost doprinesati tudi največje žrtve, če bo treba braniti svobodo domovine.«

Avtomatično napredovanje

Z novim uradniškim zakonom iz leta 1931, je bilo ukinjeno avtomatično napredovanje, katerega je bilo deležno učiteljstvo. Zakonili so se sicer krajši roki kakor so bili prej, a vendar ni učiteljstvo s tem nič pridobilo. Napredovanje se je postavilo na novo bazo — na sistematizacijo mest, t. j. napreduje se lahko le na izpraznjeno mesto v višji skupini. S tem je napredovanje vezano na prosto mesto v višji skupini ter je treba v predhodni skupini čakati, dokler se isto ne izprazni. Seveda mora učitelj najprej prebiti minimalni rok v nižji skupini, v IX. štiri, v ostalih pa tri leta. K tem težkočam se pridruži še vsako leto omejen kredit, ki je glavni regulator napredovanj. Ker je tega razmera malo in ker je učiteljstva v državi mnogo, zaostajajo napredovanja ter je to stanje od leta do leta slabše. V ilustracijo naj navedem statistiko za našo banovino.

Skupina iz leta	1931.	1932.	1933.	1934.	1935.	Skupaj
Koliko let je v skupini	8	7	6	5	4	
Čaka na napredovanje	5	4	3	2	1	
VI.	565	150	240	120	80	1155
VII.	20	230	305	108	90	753
VIII.	50	180	250	190	150	820
IX.	80	180	240	100	50	650
prapr.	—	—	—	60	110	170
	715	740	1035	578	480	3548

Po tej statistiki čaka na napredovanje 75 % vsega učiteljstva, kar je porazno! Toda nihče bi končno ne imel nič proti temu, če bi bila čakalna doba za vse enaka. Izkušnja je namreč pokazala, da se je višja skupina podeljevala po politični pripadnosti, simpaticnosti, stricij in advokatih. (Znani so primeri, da so si učitelji kupovali višje skupine!) Te neurejene razmere so vzbudile med učiteljstvom in ostalim uradništvom jezo in nezupanje do pravičnosti napredovanj. Nekateri so čakali na višjo skupino le nekaj mesecev, drugi pa več let. Da za ta dva ni bila merodajna rangna lista, je jasno. Morda je imel zakonodajalec dobro namero, izkušnje pa so pokazale, da se je ta klavzula samo izrabljala.

Ta način napredovanja se je izkazal nepravilen in nemogoč. Nepravilen radi tega, ker je popolnoma nemogoče, da bi se s tem napredovanjem ne zgodila nekomu krivica. — Edino, če bi se napredovalo točno po vrstnem redu, bi se dal problem do neke meje

objektivno rešiti. Če pa vezemo napredovanja z odobrenim kreditom, pa tudi tako ni mogoče. N. pr. isti nastavitveni datum ima lahko 200 učiteljev, kredit za napredovanje pa je določen le za 120, 80 jih je takoj prizadetih, ker imajo iste datume, a niso istočasno napredovali. Drugič so se izkazala za nemogoča, ker zakonodajalec ni mislil, da bo prišel učitelj po 13 letih v VI. skupino (prip. tri leta + štiri IX. + tri XIII. + tri VII. = 13 let!). Če pa tega ni nameraval, bi bilo umestnejše, da bi določil daljše roke, a napredovanja avtomatiziral. Z realnimi roki bi bila dana proračunska možnost. V praksi itak večina učiteljskega čaka 2—3 leta na višjo skupino preden se najde potreben kredit. Če je torej po 2—3 letih mogoče napredovanje, bi se pa naj roki toliko podaljšali, napredovanja pa bilo avtomatično. Dejanski izgledajo roki za napredovanje tako-le:

	Po zakonu	Čakajo	Dejanski
prapravniki	3	2	5
IX. skupina	4	3	7
VIII. skupina	3	3	6
VII. skupina	3	3	6
VI. skupina	3	6—8	9—11

V praksi veljajo torej za večino roki 5 (prapr.), 7 (IX.), 6 (VIII. in VII.) in 9—11 (VI.) let. Ti roki so krajši samo za privilegirance, kar povzroča samo nevoljo in resigniranost. Če se torej v praksi ne dajo realizirati z zakonom določeni roki, pa naj se določijo za vse (in ne samo za večino!) daljši roki. Toda uzakoni naj se zanje avtomatično napredovanje. Tako napredovanje je edino pravično, ker napredujejo vsi po enakem kriteriju. Pri tem bodo izzeti samo tisti, ki so se disciplinski pregrešili. Namreč edino pravično je, da velja zakon za vse enako — potem se ne bo nihče zanašal na protekcijo in ministrstvo bo imelo mir pred strici in advokati. Ko je učitelj izpolnil določeni rok naj ga upravičitelj predlaga v posebnem seznamu, v katerem bo naznačil oceno in disciplinske zadržke in banska uprava ga bo pomaknila avtomatično v višjo skupino. Odpadejo naj vse prošnje s prilogami ker samo otežujejo itak komplicirano administracijo. Postopek naj bo sličen kakor pri podelitvi perijodičnih povišic.

Ne zahtevamo nobenih privilegijev, zahtevamo samo enakopravnost v napredovanjih, ki je samo v — avtomatičnem napredovanju.

Reorganizacija kmečko-nadaljevalne šole

Kmetijske in gospodinske nadaljevalne šole naj se sporazumno s Kmetijsko zbornico sodobno reformira, jih podredi rednemu nadzorovanju okrajnih šolskih nadzornikov. S posebnimi tečajji na kmetijskih šolah naj se poskrbi za strokovno izobrazbo potrebnega učnega osebja, poučujejo naj pa na teh šolah, zlasti v predhodni dobi, tudi učitelji brez teh tečajev, a ki se s svojim delom izkažejo, da so za to sposobni. Pri zidavi novih šol naj se povsod predvidi tudi prostor za ta pouk. Naš končni cilj je, da naj se uvede ta pouk obvezno na vso kmečko mladino od 14. do 16. leta v zimskem času vsaj po eno popoldne tedensko.

(Iz resolucije Kmetijske zbornice)

Namen kmečko nadaljevalnih šol je izobrazba kmečke mladine, t. j. priprava za poklicno delo in usposobitev za aktivno delo v kmečkem občestvu. Kmečko nadaljevalna šola mora graditi na osnovne ljudske šole, a ne sme podajati svojim gojencem podrobne, izčrpe in sistemske izobrazbe iz vseh kmetijskih panog. V nasprotju s strokovnimi šolami pridejo tu do izraza le one kmetijske panoge, ki jih bo učenec potreboval v praktičnem življenju. Najvažnejše so napake, ki jih kmetije delajo pri svojem delu, n. pr. pregosto sajenje sadnega drevja, prediranje rodne mehurja z gnojnimi vilami itd. Vzporodno z obravnavanjem problemov iz kmečkega poklicnega dela gre obravnavati problemov iz kmečkega občestva. Kmet ni samo poljedelec, temveč kot član človeške zajednice tesno povezan s človeško družbo. Bilo bi napačno, če bi videli le napake njegovega dela in ne vseh onih velikih zablod, ki izvirajo iz njegovega dotika z družbo; vsak mora vedeti, kaj je osnova rodoljubne družine, znati mora nekaj o vaškem in občinskem občestvu ter mora biti sposoben se v njem aktivno udeleževati. Poleg poklicne izobrazbe je najvažnejša naloga kmečke nadaljevalne šole gojitev čuta do vaše skupnosti, čuta odgovornosti do posameznika in občestva ter gojitev ljubezni do kmečkega poklicnega življenja.

nadaljevalnih šol se lahko vživi le oni, ki je sam praktično delal v njih. Glede na to je neprimerno, da bi se kmečko nadaljevalne šole podredile nadzorovanju sreskih šolskih nadzornikov, ki so preobremenjeni z administrativnim in metodičnim delom v ljudski šoli. Ti bi tudi ne mogli postati svetovalci, ker nimajo vsi vpogleda in izkušenj. Končno pa ne smemo 60 kmečkih nadaljevalnih šol še razdeliti med 33 nadzornikov, t. j. itak razcepljene šole še bolj razcepiti. Najti je treba vprav stik. Učiteljstvo je sicer organizirano v delovnem občestvu kmečkih nadaljevalnih šol, sestanki pa se zaradi finančnih težkoč ne morejo vršiti. Glasila ni nobenega. Zato je nujno potrebno, zaradi enotnejšega dela in resničnega napredka, da se ustanovi samostojen odsek za kmečke nadaljevalne šole, ki naj se dodeli kmetijskemu ali prosvetnemu oddelku. V ta odsek naj se pritegne 1 (ali več) učitelj, ki je praktično deloval ter ima dovolj splošne in teoretične izobrazbe. Biti mora dober praktik, odličen organizator in dober pedagoško — metodični svetovalec. Ta nadzornik kmečkih nadaljevalnih šol naj enkrat letno obišče vse šole. Na licu mesta bo spoznal napake, ki jih učiteljstvo dela v metodičnem, pedagoškem in snovnem oziru. Šele iz teh izkušenj bo mogoče dobiti nove pobude. Brez tega načrtnega dela ne bo postalo delo enotnejše in boljše.

Nadalje je važno, da se uvede obvezen obisk vse kmečke mladine od 16. do 18. leta. Starost 14 do 16 let ni primerna: 1. Mladina v teh letih še nima poklicne usmerjenosti. 2. Mladina naj vsaj 2 leti praktično dela na posestvu ter ima intimnejši odnos z delom. 3. Mladina se duševno razvija (mladina od 14. do 16. leta še nima smisla za resnično življenje). Brez obveznega obiska bo kmečka nadaljevalna šola še nadalje životarila. Ali ni škoda velikih stroškov za 10 do 20 učencev, če je dobrote izobrazbe lahko deležno 50 ali več učencev? Najti je treba seveda primerne sankcije.

Napredek kmečkih nadaljevalnih šol zahteva: 1. Primerno izobrazbo učiteljstva. 2. Načrtno delo in smotno izmenjavanje misli in izkušenj. 3. Redno nadzorovanje po ban. nadzornikih kmečkih nadaljevalnih šol, ki naj postanejo vez med šolami in metodično — pedagoški svetovalci učiteljstva. 4. Obvezen obisk vse kmečke mladine od 16. do 18. leta starosti.

A. P.:

Pisma s podeželja

V.

Ne da bi hotel kaj posebnega povedati, bom vendar zapisal tudi o tem nekaj besedi. Dostikrat pride namreč v razgovor ugled učiteljskega stanu. O tem se je prav za prav že dosti govorilo in razlilo prav mnogo črnih. Ker je učiteljski stan nekaj popolnoma svojevrstnega, to se pravi: so napravili iz njega ali hoteli napraviti nekaj takšnega, kar bi imelo čisto poseben obraz, ni čudno, ako se človeku večkrat predstavi vprašanje, kako in kaj je s to zadevo. Medtem, ko so ga hoteli nekateri uporabiti kot dekle za vse, so ga drugi tudi uporabljali kot nekaj takšnega in so ga — milo rečeno — za zahvalo še opsovali. Drugi so lahko menjavali prepričanje na tren oka kakor srajco, učitelj svojega lepega, v zeleno usnje vezanega prepričanja (prosto po Cankarju) ni smel nikoli izgubiti. Zgodilo se je nekaj nečuvnega: Tisti velmož, ki je v življenju menjal za svoj ugled in položaj toliko prepričanj, kolikor je nastalo slučajnih razmer, je najbolj kričal, oziroma si je najbolj lastil legitimacijo, obojati učitelja in njegove korake. Ob takem kričanju je nastal videz, da učitelji sploh ne poznajo nobene morale in da jih je treba v izogib narodne nesreče stalno lasati in uhljati, opominjajoč jih, kje bodi njih mesto. In kdo vse se je te pravice posluževal! Marsikdo si je na račun tega siromaka dovolil plehko satiro; in je

Dosebina:

O nalogah šolskega radia. Avtomatično napredovanje. Reorganizacija kmečko-nadaljevalne šole. Pisma s podeželja. V počastitev vzornega vzgojitelja in stanovskega tovariša Frana Trošta.

UČITELJSKI POKRET: Nekaj bilance. UČITELJSKI PRIPRAVNICI IN NJIHOV POLOŽAJ: Tovarišice in tovariši pripravniki v laškem srezu. — Odisejada slovenskih učiteljev v Južni Srbiji.

Splošne vesti. — Naša gospodarska organizacija. — Učiteljska tiskarna. — Šolski radio. — Splošne vesti. — Kaj vse pišejo. — Novosti na knjižnem trgu.

očito, da ni videl tragike, kakor jo je tako edinstveno prikazal Ivan Cankar, ki učitelja ni smisel, ker je spoznal moč trpljenja.

Ce že mislimo nekoliko pokramljati o pravdi glede ugleda učiteljskega stanu, ni treba pregledovati ali preširoko segati. Toliko je predstava, da se je lahko orientirati, pa tudi metod, kako se to dela, da je stvar lahko razumljiva. Namreč — da ne bo pomote — z objektivnostjo je križ. Drugič pa, četudi bi bila objektivnost v zakupu, kdo je prav za prav pooblaščen in od koga, dajati lekcije na desno in levo, menda tako, kakor je ravno telesno razpoložen? Saj bomo nekoliko čuli o tej zadevi malo pozneje! Bila je tudi moda, javno čim več razpravljati o učiteljstvu in delati umetno nerazpoloženje ljudstva v podeželju proti temu ravno za podeželje tako važnemu stanu. Zadnje čase je to ponehalo, kar je popolnoma prav in pošteno! Nepristranski opazovalec, skrit za dogodki malega dela malih sosedov, si je ustvaril v teku časa svojo sodbo. Ampak takih opazovalcev je tako malo, ali pa so tako skromni, da njih beseda skoraj da ne pride do izraza. Hudó je, če pridejo do besede demagogi ali analfabeti...

Običaj je, da se recimo v družbi, mali ali veliki, čez učiteljski stan zabavlja, se kritikuje, smeši i. sl. in da so pripadniki raznih stanov v tem skoraj enodušni. Se celo največji lenuh ali delamržež — to je opaziti — ustvarja mnenje v obraz učitelju in učiteljici, da je učiteljski stan tak stan, ki najmanj, to se pravi, tako rekoč nič ne dela. Neumestno je seveda takemu bedaku dokazovati obilnost in raznovrstnost učiteljevega dela. Zopet je opaziti drugi primer, kako v družbi — kajpak v smešenje učiteljskega stanu v navzočnosti učiteljstva — kako malo zaposleni in dobro plačani velmoži (birt) postavljajo tisti znani račun, koliko dni ima na leto učitelj pristo in da ima leto premalo dni, da bi mogel v polni meri izkoristiti odvisne počitnice ali dopust... Ali ste že slišali tisti vic? Vsak dan ena, bi lahko rekli... Zgodi se, da se celo mlad študentek (ki se ima morebiti ravno učitelju zahvaliti, da je prišel s podeželske ljudske v mestno srednjo šolo) mogočno in svečano razkorači, ko samozavestno razlaga in tolmači svojo sodbo o učiteljskem stanu, ki da ni storil svoje »dolžnosti«. Smešenje, obrekovanje, neznosno kritiziranje: to je delo družbe, v kateri čestokrat sebi v jezo in zasmeh poseda tudi slovenski učitelj. To je malo delo malih ljudi.

Cepprav ni podcenjevanje nobenega stanu, so vendar stanovi, ki služijo preprostem podeželskemu človeku samo za ceno dragega plačila. Uporaba nekaterih stanov malemu, neimovitnemu deželanu je sploh nemogoča. Ni pretirano, če kdo trdi: Podeželski človek dostokrat se za sol ali šibice nima! To je težko dejstvo, ki pa malokoga gane. Imaš priliko opazovati velike gromovnike za narodov blagor, ki pa so ob vprašanju cenejšega dela za podeželskega človeka gluhi, trdi. Njih sree se ne da omečiti, niti spričo dejstva, da ubogi človek res se za sol nima. Pa kaj se zgodi! Ta dragi človek, ki nosi v prsih trdo sree neusmiljenja in neuvrednosti za stvarne in težke potrebe svojega revnega bližnjega, je spoštovan človek, vse se mu odkriva in ni ga, ki bi se ga upal oklevetati ali ožigosati. In skoraj da se nam ni mogoče spomniti, da bi bil v narodnem zastopstvu kak narodni ali ljudski zastopnik ožigosan! Razne pijavke ubogega ljudstva in nad kakim čelmin stanom radi težkih pogreškov celote ali poedinca nad narodom izrekel svoje težko prokletstvo. Vemo, da je moral kmetski pod ceno prodajati živino, a kdaj je kdo n. pr. radi tega stresal svojo jezo na mesarski stan? In vemo, ko gledamo v podeželju, še marsikaj, kar gre v najvišje in najidealnejše poklice — toda ne moremo ugotoviti, da bi bil kdo grajal v svojstvu narodnega zastopnika le en stan razen — učiteljskega. Kajpak, učiteljskega!...

Je prišel v vas kandidat — o lepi časi minulih let, ko smo imeli toliko poklicanih! — in vaščani so prišli poslušati; vsakdo je radoveden po novicah, kako in kaj. Govoril je poklicanec n. pr. nad uro. Mimogrede je omenil zidanje ceste; da so zdravila draga in honorarji nekaterih tudi za kmeta potrebnih poklicev pretirani, je pozabil omeniti. Potem pa se je začelo: ves ostali čas — skoraj polno uro — je govoril o šoli, udrihal po učiteljih in učiteljicah, ki da jih je vse preveč in bodo požrli narodno blagostanje! Sipal je ogenj in žveplo na učiteljsko paro, ki grozi uničiti kmetske žulje... Molče so se ljudje vaščani razhajali po domovih. In vprašanja, kako je bilo na shodu, so potem odgovarjali domačim zamišljeno? Tudi ta je čez učitelje zmerjal... Bolj malo je znan dogodek, da je kandidat — menda je bil peti ali šesti — tako udrihal na shodu zoper revno učiteljsko paro, da se je kmetom, vajenim take godbe, začel tresti trebuh, pa so se potem tako režali, da so od smeha skoraj popokali... Bogme, da so se zares režali! Ampak ne učitelju ali ubogi učiteljski pari!

Ne glede na to, da se je pri nas iz političnih razlogov mnogo grešilo in se je človek ocenjeval zgolj po pripadnosti k politični stranki, kjer je veljalo (in žal se velja v mnogih primerih) pravilo, da je človek kot pristaš najpoštenjši, najlepši, najvrednejši i. sl. človek, čeprav je v resnici morda najgrši lopov, je — kot je bilo omenjeno, prišlo v modo — obrekovati učitelja in njegovo delo. Ta moda je značilna za naše razmere. In kljub dejstvu, da je slovenski učitelj marsikomu napravil velike usluge in so s pomočjo njegovega idealnega hrta mnogi splezali na zavirljive položaje, so ti tiči ali krti vendarle napravili z učiteljem potem tako kakor se je zgodilo z zamorcem v tisti drami: Zamorec je svoje delo končal, zamorec lahko gre...

Ampak bodočnost mora pokazati drugo pot. Do zdaj je bilo tako, da je učitelj skušal vleči voz, vsi ostali pa so ga zadrževali.

To je: nihče se ni vpregel, da bi pomagal voziti. Pač pa so vsi takšni ali večina njih kričali zoper vaškega »bol-inteligenta« siromaka, kot da je on kriv raznih gospodarskih in socialnih nedostatkov šole ali podeželja, ali kot da je on vir in naredbodajalec za eno in drugo slabo, kar tem ali onim ni bilo všeč. Seveda niso mogle takšne metode nikogar zadovoljiti, to se pravi, niti učitelja, niti ljudstva. Zato je nujno, da posveti učitelj svoje organizacijske zmožnosti neposredno ljudstvu še naprej s poudarjenim delom v šoli ter da — ker mu ni bilo dano drugače in so

tudi za bodočnost slabi izgledi — s smotno samovzgojo in samozobrazbo ter pridnim šolskim delom izoblikuje svojo osebnost do najvišje mere! Za našo vas se morajo pobrigati vsi, kakor smo zapisali že v zadnjem pismu; to pa bodi skrb javne uprave, ki naj razmesti po potrebnem podeželju odvisne inteligente (šolance), tako agronome, zdravnike i. sl., da bodo v direktnem stiku z ljudstvom tudi oni spoznavali ljudske potrebe in razmere ter tako nudili narodu naravnost praktično in dejansko svoje strokovne zmožnosti!

V počaščenje vzornega vzgojitelja in stanovskega tov. Frana Trošta

V četrtek, 1. februarja, je za vedno zatisnil svoje oči naš zvesti tovariš Fran Trošt v 83. letu svojega plodnega življenja. Z njim odhaja v večnost po svojem delu, trudu in sposobnosti veljavna, visoko čislana, spoštovana in priznana osebnost.

Pokojnik je bil sicer rojen v Benetkah 25. septembra 1857., kjer je bil njegov oče v trgovski službi, a izhaja iz Vipavske doline. Tu je tudi preživel svojo otroško dobo. V Vipavi, v trgu, je prejel prvi osnovni pouk, na kar ga je oče poslal v Ljubljano na tedanja realno, na kateri je položil maturo 1877. Ker ga je gnil neki notranji nagon v učiteljski poklic, je prestopil še na učiteljske v četrtil letnik ter se tu položil z najboljšim uspehom zrelostni izpit 1878. Prvo njegovo učiteljsko mesto je bilo v Ihanu, kjer je ostal tri leta. V Vodcah za Smarno goro je bil nadučitelj petnajst let. Ondotno prebivalstvo je bilo z njim nad vse zadovoljno in vsi so ga spoštovali in radi imeli.

Poleg pouka in odgoje mladine v šoli, se je posvetil z vso vnemo vrtnarstvu in sadjarstvu. Njegov šolski vrt je slovel kot eden najvzornejših in je pokojnik tudi najboljši strokovnjak v goji sadjarstva dosegel zelo lepe uspehe. Kot poznavalec Vipavske doline, ki je že takrat slovela po svojem zlahtnem sadju, je to zlahtno sadje pričel zasajati tudi na svojem sadnem šolskem vrtu in z zgledom pričel vzpodbujati k temu še ondote prebivalce in ne brez uspeha. Ta njegova vnema je bila priznana na merodajnih mestih. Zato je prejel več priznanj in pohval.

V času, ko je pokojni Fran Trošt nastopil službo, še niso bile šole opremljene z raz-

nimi učili. Ta nedostatek je z lastno sposobnostjo in marljivostjo odpravil. Kot spreten in izbirčen risar se je lotil risanja zemljevidov za osnovne šole pri začetnem zemljepisnem pouku ter delal načrte za vzorne šolske vrtove.

Pa ne le to. Bil je izbirčen in nad vse spreten izdelovalec vseh potrebnih učil, preprostih pa tudi bolj natančnih. In teh ni izdeloval le za svojo, ampak tudi za sosedne šole. Toda ne za plačilo! Ker mu je bilo tako delo nad vse drago, je izdeloval učila za razne šole po večini le na ljubo svojim tovarišem. Pridobil pa je za to delo marsikaterega svojih stanovskih tovarišev. Vse svoje izkušnje je povrh še objavljaval v učiteljskih revijah, predvsem v »Učiteljskem tovarišu«.

Zelo mnogo se je bavil tudi z glasbo in petjem. Saj je bil priznan glasbenik. Poleg cerkvenega petja je tamkaj ustanovil in vodil tudi svoj pevski zbor.

Za vse to njegovo požrtvovalno delovanje so mu izkazali priznanje ondotni občani s tem, da so ga kmalu po prihodu v Vodice izvolili v občinski odbor in mu prepustili tajniške posle, katere je vodil po svoji navadi z vso vestnostjo in v največje zadovoljstvo vseh občanov.

Po petnajstih letih službe v Vodcah je dobil 1. 1898. mesto učitelja v Ljubljani. Tudi tu ni prenehal s svojim delom, marveč ga je marljivo nadaljeval in izpopolnjeval.

Po 46 letnem službovanju je bil 1. 1924. upokojen. Svoj zasluženi pokoj je užival v svojem lastnem domu na Mirju. Okrog njegovega stana se razprostira skrbno obdelan vrt, zasajen z najzlahtnejšim sadnim drevjem in vsakovrstnimi cveticami, negovanih od najskrbnejšega vrtnarja.

Po očetu so podedovali vsi njegovi sinovi in hčerka muzikalni talent in slove kot znani virtuozji daleč naokrog, celo preko meje naše ožje in širše domovine.

Pokojnik, ki je bil mirne narave, se ni silil nikjer in nikdar v ospredje, a bil je odločen v svojem prizadevanju za napredek šole in učiteljskih pravic v tedanjih za učiteljsko še ne prelepih in še manj ugodnih časih. Bil pa je ljubezniv tovariš in v družbi najboljši družabnik.

Zadnjo soboto smo ga spremili na njegovi zadnji poti. Kot ljubitelju petja so mu pevci v slovo in počastitev zapeli tri žalostinke »Vigred«, »Usliši nas« in »Blagor mu«.

S svojimi deli si je postavil trajan spomenik, a njegovi sotovariši ga ohranimo v trajnem spominu.

L. P.

UČITELJSKI POKRET

Nekaj bilance

V 16. številki »Učiteljskega tovariša« z dne 17. novembra 1938. je priobčil F. K.-c članek »Nekoliko statistike k našim anketam«. Številke o naših sodelavcih, ki jih navaja članek, so še porazno nizke. Po dobrem letu trdega dela moremo vsekako zabeležiti i kvanitativno i kvalitativno zelo lep porast. Spodnja primerjava bodi temu dokaz:

Sreska društva	v l. 1938.	v l. 1939.
Brežice	1	2
Celje	3	10
Črnomelj - Metlika	1	9
Dolnja Lendava	2	7
Dravograd	3	14
Gornji grad	8	5
Kamnik	1	1
Kočevje	1	12
Konjice	1	1
Kozje	?	1
Kranj	1	15
Krško	1	12
Laško	3	32
Litija	—	—
Ljubljana - vzhodni del	—	5
Ljubljana - zahodni del	—	5
Ljubljana - mesto	3	4
Ljutomer	2	6
Logatec	7	6
Maribor - desni breg	2	5
Maribor - levi breg	3	17
Maribor - mesto	1	—
Murska Sobota	4	7
Novo mesto	1	6
Ormož	?	5
Ptuj	14	13
Radovljica	1	5
Slovenj Gradec	5	—
Sv. Lenart	?	3
Škofja Loka	—	3
Šostanj	?	6
Šmarje pri Jelšah	6	4
Zužemberk	?	6
Skupaj	75	227

Prej je bilo na ozemlju bivše Kranjske 16 sodelujočih ali 21,33 % in na ozemlju bivše Štajerske ter Koroške 59 ali 78,67 %; sedaj

pa je z bivše Kranjske 85 sodelavcev ali 38 % in iz bivše Štajerske ter Koroške 138 ali 62 %.

Slej ko prej poudarjamo, da je sodelovanje pri Učiteljskem pokretu docela prostovoljno. Zavisli edinole od delavoljnosti našega v Jugoslovanskem učiteljskem združenju organiziranega učiteljskega in od spoznanja, da je tako delo neobhodno potrebno bodisi za poedinca vzgojitelja kot za širšo čitajočo javnost. Delavoljnost in spoznanje pa ustvarjata in negujeta ono moralno nujno, ki zahteva absolutno točne podatke pri vsaki nalogi, ne oziraje se na levo in desno, ono potrebo, ki sili gledati našega šolnika realistično — v nasprotju z dosedanjim spekulativno idealističnim — in ostro opazovati vse pojave, ki morejo vplivati na našo šolsko deco.

Kljub gornji razveseljivi tendenci po razširjenju in poglobitvi našega dela pa še zdaleka nismo zadovoljni. Še in še potrebujemo resnih, agilnih in vsestransko razgledanih ljudi, ki se bodo, z dosedanjimi praktiki vred, sistematsko ukvarjali s študijem naše dece ter vseh pojavov, ki kakor koli tangirajo naše ljudstvo in vplivajo na kulturno raven Slovencev in vseh Jugoslovancev. Za sedaj smo slovenski pokretaši s svojim delom vzor tovarišem z ostalih banovin. Pazimo, da ostanemo to tudi za bodoče!

Učiteljski pokret si ne lasti monopola za realizacijo vprašanj, mimo katerih ne more noben dobro misleč Slovenec iti slepo, odločen pa je pokreniti veliki mlin slovenske mladinske in prosvetne politike, da bi že enkrat mogel začeti — z aktivnim sodelovanjem najširših učiteljskih vrst in ostalih prosvetnih socialnih ter ekonomskih delavcev — mleti le kleno zrnje naše narodne individualnosti in nuditi naši mladini polnovredno duševno hrano.

Učiteljskemu pokretu se radi podtikajo vsi mogoči podtalni nameni. Stara pesem! Še vedno so se vsi čisti, pošteni, odkriti podvigi blatili in mazali po onih, ki jim je neugoden vsak možat korak, po onih, ki jih prehladi vsaka sapica, ki nastane ob prizadevanju delavnih ljudi.

Zakaj se je Učiteljski pokret lotil najprej preiskave socialnih razmer slovenske mladine? Kakšen smisel ima vse to? Ali more učiteljsvo z golimi številkami, kratkim računom in nanizanimi fakti čez noč izboljšati in izpremeniti stanovanjske, oblačilne, prehranjevalne in ostale pereče življenjske potrebe? Nismo v stanu in ne na položaju, ki to ureja. Smo pa del našega naroda, ki nam je poveril skrb za svojo deco in ki dnevno terja od nas računov, kako skrbimo zanjo. Zato smo dolžni gledati tudi na vse telesne potrebe naših varovancev in z matematično objektivnostjo odkrivati vsej javnosti naše izsledke. Pozno smo se lotili gledati na otroka celostno, vendar še ne prepozno. Ako kdo misli, da nismo za to poklicani ali kvalificirani, naj pride vsaj tako odkrito in pošteno zraven in se sam loti tega posla ali pa naj izvežba kader strokovnjakov, ki se bodo samo s tem pečali. Pred kratkim smo čitali predlog poklicnega svetovaleca prof. g. Brenka, ki predlaga strokovnjaka psihologa za vsak šolski srez. Morda bi nam kdo prevzel to nevhvaležno in odgovorno nalogo in postavil za vsak šolski srez še izvežbanega sociologa praktika, ki bo od enega do drugega šolskega okoliša hodil in za vsakega otroka posebe nabral vse one podatke, ki jih mi preprosti vaški učitelji potrebujemo pri vsakdanjem šolskem delu.

Zaenkrat smo še docela navezani sami nase in na svoje znanje. Močno smo še osamljeni na terenu. Mnogi tovariši stoje še v pesimističnem stavu do našega prizadevanja. Ako je temu vzrok samo neinformativnost in pogrešajo iniciative za začetek, tedaj te čeri ne bo težko obiti. Svoja vprašanja in pomisleke naj kar prijavijo tajništvo Učiteljskega pokreta (Ljubljana, Frančiškanska ulica 6), pa bodo dobili nanje dovolj pojasnil. Ako pa je vzrok v komodnosti, zlobnem podtikanju, zavisti in ostalih vrlinah kulturonosca XX. stoletja, zoper take vrste kritikastrov pa ima Učiteljski pokret samo en, a dovolj učinkovit odgovor za vsakega poštenjaka, to je, svoje delo. Javnost in čas naj nas pa ocenita!

Nimamo propagandnega urada, ki bi naše uspehe bobnal v javnost. Naše delo je težaško. Mnogo truda in moralno zadoščenje sta edino plačilo. Bore malo za kruhoborca, brez cene za materialista. Zato tudi takih imen ne najdemo v naši kartoteki. Uverjeni pa smo, da bodo dosednji sodelavci ostali še v naprej tako aktivni in sami pritegnili k delu še svoje sode. Raziskovalno delo vzbuja potrebo po teoretski poglobitvi, slednja pa težnjo po reformiranju lastnega dela v razredu in izven šole.

P.

Naša gospodarska organizacija

VABILO

REDNI OBČNI ZBOR

Učiteljske gospodarske in kreditne zadrage, r. z. z. o. z., v Celju

se bo vršil

v soboto, dne 17. februarja 1940., ob 13,30 v konferenčni sobi II. lj. deške šole v Celju

s sledečim dnevnim redom:

1. Otvoritev in konstituiranje skupščine.
2. Čitanje zapisnika zadnje redne skupščine.
3. Poročilo upravnega odbora.
4. Poročilo nadzornega odbora.
5. Sklepanje o letnem sklepnem računu, o porabi poslovnega prebitka in podelitev razrešnice članom upravnega in nadzornega odbora.
6. Volitev članov upravnega in nadzornega odbora.
7. Predlogi in pritožbe, ki jih je predložiti 8 dni pred skupščino.
8. Določitev:
 - a) vsote, do katere se sme zadruga zadolžiti;
 - b) vsote hranilnih vlog, ki jih sme zadruga sprejeti;
 - c) najvišjega zneska kredita, ki ga sme zadruga nuditi posameznemu zadrugniku;
 - d) obrestne mere posojilom in hranilnim vlogam.
9. Slučajnosti.

Ako skupščina ob napovedani uri ne bo sklepna, bo čez pol ure druga na istem kraju in z istim dnevnim redom, ki bo v smislu točke 38. priloge sklepala veljavno ne glede na število navzočih zadrugnikov.

Za upravni odbor:

Predsednik:

Član:

Zemljč Branko s. r.

Voglar Fran s. r.

Učiteljska fiskarna

—t V Knjigarni Učiteljske tiskarne v Ljubljani dobite vsakovrstne zvezke za šolo v brezhibni izdelavi. Vsak zvezek je opremljen z dobrim pivnikom. Potrebujete noteze, bloke, beležnice, nabavite si jih istotam.

—t Kadar boste potrebovali kakršno koli obliko in barvo pisemskega papirja, zapomnite si, da ima Knjigarna Učiteljske tiskarne v Ljubljani veliko izbire.

—t Knjigarna Učiteljske tiskarne v Ljubljani ima veliko zalogo razglednic. V vsakem oziru boste postreženi, če si jih ogledate.

—t Persa, svinčnike, kuverte, črnla, pisarniške in šolske potrebščine si najceneje dobavite v Knjigarni Učiteljske tiskarne v Ljubljani.